

OSLO STATSADVOKATEMBETER

Øst politidistrikt
Postboks 3390
1401 SKI

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

22/1627 - 2 / NMP002

23.01.2023

RAPPORT ETTER TILSYN/INSPEKSJON AV FELLES ENHET FOR ETTERRETNING OG ETTERFORSKNING (FEE) OG SPESIALSEKSJON PÅTALE I ØST POLITIDISTRIKT

I Innledning

Oslo statsadvokatembeter har gjennomført inspeksjon av Felles enhet for etterretning og etterforskning (FEE) og Spesialseksjon påtale i Øst politidistrikt. Inspeksjonen har vært to-delt hvorav det ene formålet med inspeksjonen har vært en oppfølging av systeminspeksjonen av påtaleenheten i Øst politidistrikt som ble foretatt i januar 2021. Det andre formålet med inspeksjonen har vært å se særlig på håndtering av saker som gjelder overtredelse av straffeloven § 232 og da uavhengig av om sakene har vært etterforsket på en av de geografiske driftsenhetene (GDE) eller på FEE.

Inspeksjonen ble gjennomført i tidsrommet 10. – 14. oktober 2022 av statsadvokatene Ingrid Vormeland Salte, Carl Graff Hartmann, Johan Øverberg, Ingelin Hauge, Aud Kinsarvik Gravås, Håvard Kalvåg og førstestatsadvokatene Jens Olav Sæther og Nina Prebe. Hospitant Caroline Gunvaldsen Lieungh var til stede under møtene.

På inspeksjonens første dag hadde vi først møte ledelsen ved FEE og Spesialseksjon påtale, samt påtaleleder og assisterende påtaleleder. Deretter hadde vi møter med påtaleavsnitt for økonomi og miljø, påtaleavsnitt for seksuallovbrudd og vold mot barn (Nord og Sør) og påtaleavsnitt for alvorlig eller organisert kriminalitet og etterforskningsseksjon/avsnitt FEE med ansvar for etterforskning av grov narkotikakriminalitet. Møtene ble fordelt mellom de deltagende statsadvokater og gjennomført samtidig. Tema for møtene var i hovedsak porteføljehåndtering, rutiner for samhandling mellom etterforskning og påtale og samhandling på tvers av enhetene, samt håndtering av sak- og trekkinstruksen herunder fordeling/omfordeling av saker ved behov. Prioritering og bruk av skjulte metoder var også tema i møtene.

I forkant av inspeksjonen var det inngitt skriftlige svar på en del spørsmål, som ble utdypet under møtene.

II Oppsummering av funn – del I:

- 1) Det er innført regelmessige møter på distriktsnivå, enhetsnivå, seksjonsnivå og avsnittsnivå og hvor tema er portefølje og prioritering av ressurser. Dette er positivt og det bemerkes at bruken av PSV som et strategisk verktøy synes i økende grad å feste seg i distriktet som sådan. Vi er kjent med arbeidet som politidistriktet har iverksatt hva gjelder "sunn totalportefølje" og vil følge opp dette i 2023.

Det er fortsatt noe ulike rutiner for hvordan oppfølgingen og rapporteringen skjer, blant annet er det variasjoner når det gjelder innføring og gjennomføring av teamros. Etter vårt syn krever god porteføljekontroll et felles rapporteringssystem og et vedvarende fokus både fra den enkelte og fra distriktets ledelse.

- 2) Alle ansatte har fått tilbud om opplæring i PSV og Pal for Strasak. Distriktet har innført en egen opplæringspakke, men det er noe ulikt i hvilken grad den enkelte har benyttet seg av tilbudet. Det er også ulikt i hvilken grad den enkelte benytter seg av systemene i arbeidet med egen portefølje. Etter vårt syn er tiltaket svært positivt og helt nødvendig for å oppnå en felles situasjonsforståelse i distriktet. Vi vil oppfordre de ansatte til å benytte seg av opplæringspakken som er tilbudt.
- 3) Påtaleansvaret for saker som gjelder overtredelse av straffeloven §§ 282/283 og som ikke gjelder barn, er flyttet fra allmennseksjonen til spesialseksjonen (avsnitt for seksuallovbrudd og vold mot barn). Etterforskningsansvaret for disse ligger fortsatt på GDE. Erfaringene så langt er positive både fra påtaleavsnittene og etterforskere.
- 4) Det er fortsatt høy turnover av jurister i distrikter, særlig ved enkelte driftsenheter. Det er ingen felles rekrutteringspolitikk eller rutiner for felles utlysninger. Etter vårt syn synes det lite effektivt og hensiktsmessig at hver enhet forestår egen rekruttering. Ved felles rekrutteringsprosess kan man også sikre at kompetansen blir jevnere fordelt mellom enhetene basert på erfaring og behov. Slik rekrutteringen skjer i dag konkurreres det om de samme ansatte internt i distriktet.
- 5) Spesialseksjon påtale er fortsatt steds plassert flere steder og det opplyses å være krevende å finne balansen mellom samlet fysisk tilstedeværelse og/eller samlet fagkompetanse, dog slik at det nå oppleves å være en større fleksibilitet i distriktet på tvers av geografi og enheter.
- 6) Det er fortsatt utfordringer knyttet til innhenting av det etterspurte tallmaterialet. Videre fører ikke spesialseksjonen oversikt over antall fengslinger og tilrettelagte avhør på en måte som gjør dette lett tilgjengelig for andre. Som påpekt under pkt. III er det, etter vår oppfatning, viktig å oversikt over både arbeidsbelastning, herunder rettsoppmøter og tilrettelagte avhør og påtaleproduksjonen for å kunne synliggjøre hvordan seksjonen balanser sin oppgaveløsning og med hvilke ressurser.

III Nærmere om statistikk:

Som ved systeminspeksjonen i 2021 har vi vært opptatt å se nærmere på arbeidsbelastningen og produksjonen for påtaleseksjonen. Det er fortsatt utfordringer knyttet til tallmaterialet. Dette skyldes delvis at PSV følger etterforskningsenheter og – avsnitt, samt at påtaleseksjonen selv ikke fører tilstrekkelig oversikt over f.eks. tilrettelagte avhør per avsnitt eller fengslingsmøter. Etter vårt syn er det viktig – for å kunne ha oversikt over arbeidsbelastningen og produksjonen – at seksjonen har statistikk på rettsdager, varetektsfengslinger med oppmøte, gjennomførte tilrettelagte avhør og evt. andre rettsoppmøter. Dette vil også gi god informasjon om fordelingen av arbeidsoppgaver både ved avsnittene og i seksjonen er tilfredsstillende. Det er opplyst at det jobbes med å få på plass en ny løsning for bedre oversikt over fengslinger og tilrettelagte avhør i distriktet.

		Spesialseksjon	Org/annen alvorlig	Øko/Miljø	SO/VMB Nord/Sør	Restanse
1.	Antall jurister (uten ledere) – snitt 2021	52,56	12,73	9,34	27,58	2,92
2.	Antall anmeldelser mottatt i 2021* <i>PSV d12</i>	1657 (snitt 31,53) 2020: 1922	166 (snitt 13,04) 2020: 203	321 (snitt 34,37) 2020: 467	1200 (totalt begge avsnitt) (snitt 43,51) 2020: 1252	217
3.	Antall IPA per 311221 <i>PSV d11a</i>	1040 Over 12 – 264 (snitt – 19,79) 2020: 1185	208 Over 12 – 80 (snitt – 16,34) 2020: 224	315 Over 12 – 115 (snitt 33,73) 2020: 409	788 (totalt begge avsnitt) Over 12–66 (snitt 28,57) 2020: 552	457
4.	Antall positive påtaleavgjørelser i 2021 <i>PSV d8</i>	1962 (snitt 37,33) 2020: 1273	214 (snitt 16,81) 2020: 190	311 (snitt 33,3) 2020: 310	592 (totalt begge avsnitt) (snitt 21,46) 2020: 773	292
5.	Antall henleggelses i 2021 <i>PSV d9</i>	1300 (snitt 24,73) 2020: 873	56 (snitt 4,4) 2020: 50	163 (snitt 17,45) 2020: 197	700 (snitt 25,38) 2020: 626	255
6.	Totalt antall avgjørelser i 2021	3262 (snitt 62,06) 2020: 2146	270 (snitt 21,21) 2020: 314	474 (snitt 50,75) 2020: 639	1158 (snitt 41,99) 2020: 1267	
7.	Antall rettsdager i 2021 (uten fengsling)	629,5 (snitt – 11, 98) 2020: 545	125 (snitt – 9,82) 2020: 103	124,5 (snitt 13,33) 2020: 89	380 (snitt 13,78) 2020: 338	
9.	Antall fengslinger med oppmøte i 2021					

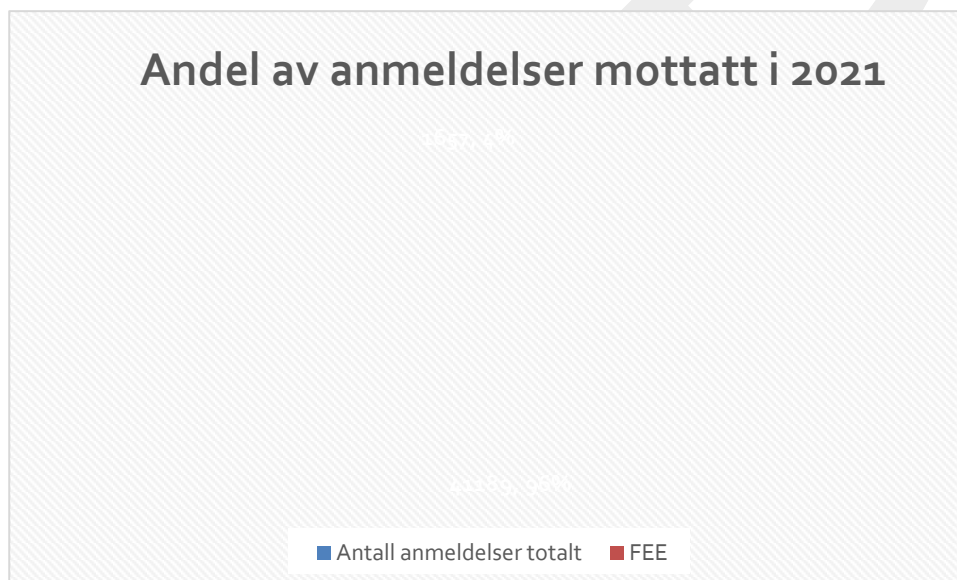
10.	Antall TA i 2021				659 nord og sør (snitt 23,89)	
-----	------------------	--	--	--	----------------------------------	--

*Summen av antall anmeldelser fordelt på avsnittsnivå er ulik totalsummen for spesialseksjonen – gjelder flere. Dette skyldes trolig at vi har bedt om tall på påtale- og juristnivå hvilket det ikke er lagt til rette for i PSV.

Til statistikken bemerkes at antall anmeldelser er synkende på påtaleseksjonen samlet sett og særlig på avsnitt for økonomi og miljø hvor nedgangen er på over 32 % sammenlignet med 2020. Vi har registrert at antall anmeldelser øker igjen i 2022 både på distrikts- og seksjonsnivå.

Det er positivt at antall positive påtaleavgjørelser fortsetter å øke på seksjonen. Det samme gjelder økningen i antall rettsdager.

Som det fremgår av diagrammet har Spesialseksjon påtale ansvaret for 4 % av de mottatte anmeldelsene i distriktet, mot 5% i 2020.

*Antall anmeldelser totalt er hentet fra Monitor, mens Spesialseksjonens andel av dette er tall fra politidistriktet selv.

IV Svar på skriftlige spørsmål

I den grad svarene ble utdypet under møtene er dette inntatt i redegjørelsen nedenfor.

4.1 Organisatoriske endringer

Det er ingen endringer på påtaleseksjonen.. Videre er det opplyst at det er besluttet å endre organiseringen på ledernivå slik at avsnittene løftes til seksjoner. Endringene er i ferd med å bli gjennomført på allmennseksjonen i nord, midt og sør og etter planen skal dette tre i kraft på spesialseksjonen i løpet av første del av 2023. Målet med endringene er blant annet å få en likere struktur med FEE. Det er for øvrig gjort endringer på Enhet for felles påtale ved at det er opprettet en fagstab som ledes av assisterende påtaleleder Morten Reppen og som foreløpig består av FOA påtale og straffesak, tre politiadvokater og to lederstøtter.

Hva gjelder FEE ble det i september 2022 formelt besluttet å slå sammen FEE og FF (felles forebygging) til FEFE fra 1. januar 2023. I tillegg ble seksjon for etterforskning (FE) omorganisert fra å være tre avsnitt under en seksjonsleder til å bli tre selvstendige seksjoner med underliggende avsnitt (*Seksjon for etterforskning av organisert og annen alvorlig kriminalitet, seksjon for etterforskning av seksuallovbrudd og vold mot barn og seksjon for etterforskning av økonomi og miljø kriminalitet*). Videre er følgende opplyst "*(i)nnhenting er flyttet fra seksjon for etterforskningsstøtte til et avsnitt på seksjon for etterretning. DPA er flyttet fra egen seksjon til avsnitt under etterforskningsstøtte*". I samme omorganisering ble det opprettet en assisterende enhetslederrolle som leder en nyopprettet politifaglig stab.

4.2 Endringer i saks- og trekkinstruks

Det er ingen endringer i trekkgremlene siden systeminspeksjonen i 2021 med unntak av at spesialseksjon påtale har overtatt påtaleansvaret for saker som gjelder overtredelse av straffeloven §§ 282/283.

Situasjonen synes uendret hva gjelder håndtering av narkotikasaker. Det er fortsatt slik at grensesaker som gjelder grov narkotikakriminalitet og som ikke er å anse som betydelig mengde, trekkes av de geografiske driftsenhetene og det er svært få saker som overtas av avsnitt for annen alvorlig eller organisert kriminalitet. Dette betyr at det fortsatt er "*liten risiko for en bakmann å bestille narkotika fra utlandet så lenge bestillingen ikke er altfor stor*" (vår rapport av 26. februar 2021).

Det er fortsatt slik at bedragerier som hovedregel trekkes av GDE og allmennseksjonen, dersom beløpets størrelse er under 2 millioner. Vi får opplyst at "*flere bedragerisaker overføres fra GDE til FEE dersom de blir komplekser, og dette er tilfelle dersom beløpets størrelse samlet sett når et omfang på 2 millioner og mer. Det er imidlertid forventet en styrking av GDE fremover, og at FEE sitt ansvarsområde skal spisses ytterligere. I tilfelle vil GDE sitt ansvarsområde trolig omfatte flere bedragerikomplekser enn tilfellet er i dag.*"

Det ble under møtet med ledelsen opplyst at politidistriktet skal påbegynne et arbeid med å vurdere sak- og trekkinstruksen, herunder grensesnittet mellom de geografiske driftsenhetene og de funksjonelle driftsenhetene.

4.3 Rutiner for porteføljestyring og samhandling

Det er innført rutiner på spesialseksjon påtale som skal sikre porteføljestyring og samhandling på seksjons-, avsnitts- og enkeltpersomnivå og også sammen med tilhørende etterforskningsenhet eller avsnitt. Dette inkluderer rapportering og møtevirksomhet. Det er ulik praksis både hva gjelder form og innhold og det er også ulikt i hvilken grad politiets egne systemer (PSV eller PAL for strasak og "fra sak til person") benyttes i denne forbindelse. For å legge til rette for en effektiv og rettssikker straffesaksbehandling, hvor også saken gis den nødvendige prioritert, er det avgjørende at alle ledd i organisasjonen har oversikt over porteføljen, deltar aktivt i møtene hvor dette er tema og bruker de systemene som er tilgjengelig for å oppnå dette.

Siden systeminspeksjonen i 2021 er det innført faste koordineringsmøter som prioriterer og fordeler metodebruk. I tillegg til seksjonsleder for organisert og annen alvorlig kriminalitet og påtaleavsnittsleder for avsnitt for annen alvorlig og organisert kriminalitet deltar metodejurist og personer fra etterretning og etterforskningsstøtte. Møtene omhandler saker som både etterforskes på FEE og på GDE. Dette arbeidet er under utvikling og som det fremgår under pkt.5.2 kan det være grunn til å se på informasjonsflyten for å sikre at de ansvarlige har oppdatert og riktig informasjon når de beslutter metodebruk.

4.4 Rutiner for oppfølging av statsadvokatenes inspeksjoner
Politidistriktet opplyser at inspeksjonene følges opp som tiltak i Synergi.

Del 2 – SAKSGJENNOMGANG AV SAKER SOM GJELDER OVERTREDELSE AV STRAFFELOVEN § 232

I forkant av inspeksjonen ba vi om en oversikt over saker som gjelder overtredelse av straffeloven § 232, både første og annet ledd, som Øst politidistrikt har etterforskningsansvar for, uavhengig av om sakene var avgjort eller ikke og uavhengig av om saken var registrert på de geografiske driftsenhetene (GDE) eller på Felles enhet for etterretning og etterforskning (FEE). Vi ba om oversikt over saker for månedene april, mai og juni for årene 2020, 2021 og 2022.

Vi har mottatt en oversikt med totalt 119 saker fra politiets saksbehandlingssystem BL. Det viste seg at en del av saksnumrene var vedleggssaker, at den tilknyttede hovedsaken i varierende grad var omhandlet i den innsendte oversikten over saker, og at hovedsaken også i enkelte tilfeller omhandlet andre straffbare forhold enn narkotikalovbrudd. Vi har derfor i det vesentlige gjennomgått saksnumrene fra listene som er hovedsaker i BL.

Saksgjennomgangen ble gjennomført digitalt. Førstestatsadvokatene Nina Margoth Prebe og Jens Olav Sæther samt statsadvokatene Carl Graff Hartmann, Aud Kinsarvik Gravås, Ingelin Hauge, Håvard Kalvåg, Johan Øverberg og Ingrid Vormeland Salte deltok i saksgjennomgangen. Funnene fra gjennomgangen fremkommer nedenfor under punkt 6.

Vi har videre i forkant av inspeksjonen bedt om at politiet skriftlig besvarte en del spørsmål, se punkt 6. Disse ble utdypet under møter på inspeksjonens første dag. Deler av informasjonen vi mottok gjengis nedenfor, dels i generell form og dels i sitat.

5. Redegjørelse fra politiet

5.1 Statistikk

5.1 a og b Oversikt over antall registrerte § 232 saker for 2019, 2020 og 2021, særskilt angitt om etterforskningsansvaret tilhører GDE eller FEE

Nedenfor er inntatt en tabell med oversikt over saker som gjelder overtredelse av straffeloven § 232 for hvert av årene 2019, 2020 og 2021 fordelt på de ulike organisasjonsenhetene i Øst politidistrikt.

§232 i Øst pd fordelt på jurist, orgenhet og reg.år	Antall av Saksnr
10405 Indre Østfold psd	26
2019	6
2020	9
2021	11
10471 Aurskog-Høland psd	7
2019	3
2020	1
2021	3
11670 Eidsvoll psd	7
2019	2
2020	3
2021	2
11830 Sarpsborg psd	31
2019	9
2020	9
2021	13
11833 Follo psd	12
2019	3
2020	5
2021	4
11843 Lillestrøm psd	29
2019	5
2020	8
2021	16
11855 Moss psd	32
2019	7
2020	17
2021	8
12406 Gardermoen psd	34
2019	24
2020	6
2021	4
13746 Fredrikstad psd	39
2019	10
2020	20
2021	9
16152 Halden psd	80
2019	31
2020	31
2021	18
17595 Ullensaker psd	25
2019	4
2020	15

2021	6
23744 Felles straffesaksinntak	1
2021	1
23746 FEE Seksuallovbrudd og vold	1
2020	1
23748 FEE Org krim	63
2019	20
2020	20
2021	23
24257 Restanse 2020-2022	15
2019	8
2020	6
2021	1
24425 Vold mot barn Nord	1
2019	1
(tom)	1
<03.01.2019	1
Totalsum	404

Som man ser er det samlede antallet overtredelser av straffeloven § 232 for de aktuelle tre årene totalt 404 saker, fordelt slik per år; 134 saker i 2019, 171 saker i 2020 og 119 saker i 2021. Det er en nedgang i antall saker med overtredelse av straffeloven § 232 fra 2020 til 2021. Dette er i samsvar med utviklingen i Oslo politidistrikt, hvor man over tid har sett at antall registrerte lovbrudd som gjelder grov narkotikakriminalitet har gått ned, se inspeksjonsrapport 26.04.2022 *Inspeksjon av Felles enhet for etterretning og etterforskning – Oslo politidistrikt – saksinspeksjon – narkotikasaker*, punkt 5.1 side 6. Som ved inspeksjonen av Oslo politidistrikt, er det grunn til å anta at årsaken til nedgangen i antall registrerte narkotikalovbrudd går ned er sammensatt, men at det ikke er noen grunn til å tro at det begås mindre narkotikakriminalitet i dag enn tidligere.

Av det samlede antall saker som gjelder overtredelser av straffeloven § 232, er til sammen 322 saker (79 %), lagt til GDE; hhv. 104 saker i 2019, 124 saker i 2020 og 94 saker i 2021. Til sammenlikning hadde FEE i samme periode ansvaret for totalt 63 saker (15 %) som gjelder overtredelse av straffeloven § 232, hhv. 20 saker i 2019, 20 saker i 2020 og 23 saker i 2021.

Når det gjelder de ulike geografiske driftsenhetene, ser vi grunn til å peke på at for Gardermoen politistasjonsdistrikt er nedgangen i antall registrerte saker betydelig fra 2019, med 24 saker, til 6 saker i 2020 og 4 saker i 2021. For Halden politistasjonsdistrikt var sakstilfanget stabilt i 2019 og 2020 med 31 saker hvert av årene, men man ser en nedgang i 2021 til 18 saker. Det antas at pandemien med stengte grenser har vært medvirkende årsak til nedgangen i sakstilfang for de grensenære GDE-ene.

(Vi har fått opplyst at årsaken til at det dukker opp § 232-saker i restanse ved FEE seksuallovbrudd og vold og ved Vold mot barn Nord er at sakene har fulgt med etterforskere som har byttet arbeidssted.)

5.1 c) Restanser (saker som gjelder overtredelse av straffeloven § 232) for 2019, 2020 og 2021

Nedenfor er inntatt illustrasjoner over restansesituasjonen for saker som gjelder overtredelse av straffeloven § 232 for årene 2019, 2020 og 2021. Dette er samlede tall for hele Øst politidistrikts portefølje av § 232-saker, både overtredelser av bestemmelsens første og annet ledd. Det er ikke skilt mellom saker som er registrert på FEE og GDE.

2019_IPA total med 232-saker fordelt på jurist, restansetype og fase	Antall 232-saker 2019
>12 mnd	10
Avgjort	6
Påtaleansvarlig	4
0-3 mnd	32
Avgjort	27
Påtaleansvarlig	5
4-6 mnd	18
Avgjort	15
Påtaleansvarlig	3
7-12 mnd	29
Avgjort	23
Påtaleansvarlig	6
Totalsum	89

2020 IPA Total med 232-saker fordelt på jurist, restansetype og fase	Antall av Saksnr.
>12 mnd	18
Avgjort	11
Påtaleansvarlig	7
0-3 mnd	48
Avgjort	17
Påtaleansvarlig	31
4-6 mnd	22
Avgjort	9
Påtaleansvarlig	13
7-12 mnd	37
Avgjort	19
Påtaleansvarlig	18
Totalsum	125

2021 IPA Total med 232-saker fordelt på jurist, restansetype og fase	Antall av Saksnr.
>12 mnd	20
Avgjort	4
Påtaleansvarlig	16
0-3 mnd	29
Avgjort	9
Påtaleansvarlig	20
4-6 mnd	15
Avgjort	8
Påtaleansvarlig	7
7-12 mnd	28
Avgjort	12
Påtaleansvarlig	16
Totalsum	92

Som man ser er det en dobling i saker over 12 måneder fra 2019 med 10 saker til 20 saker i 2021. Når det gjelder sakene mellom 7 og 12 måneder var det også en stor økning fra 2019 med 23 saker i beholdning til 37 saker i 2020, før restansesituasjonen er bedret til 28 saker i 2021, men likevel høyere enn i 2019.

I saker i kategorien 4-6 måneder økte restansene fra 18 saker i 2019 til 22 saker i 2020, før den ble nedarbeidet til 15 saker i 2021. Også for sakene som er 0-3 måneder ser man riktig utvikling for 2021 ved at man i 2019 hadde 32 saker i denne kategorien, før restansesituasjonen økte i 2020 til 48 saker, for igjen å nedarbeides til 29 saker i 2021.

Når det gjelder fordelingen i restanser på hhv. påtale og etterforskning, fremkommer at for 2019 lå restansene i all hovedsak på etterforskning. I 2020 synes dette å snu, slik at både for saker 0-3 måneder og for saker 4-6 måneder er flertallet av restansene på påtale, mens for sakene over 12 måneder er det fremdeles på etterforskning at de fleste sakene ligger. For 2021 er det på påtale at restansene er størst, både for saker over 12 måneder, for saker som er 7-12 måneder og saker som er 0-3 måneder.

5.2 Enhetens- og påtaleavsnittets etterforsknings- og påtalekapasitet på dette området

Det hitsettes fra politiets svarbrev;

Gjennom 2021 og 2022 har det tidvis vært store endringer i antall medarbeidere på påtaleavsnittet. Dette skyldes lengre permisjoner i forbindelse med fødselspermisjoner til både mødre og fedre, konstitusjoner hos statsadvokaten i Hedmark og Oppland, utlån til andre avsnitt og oppsigelser.

Pr september 2022 har påtaleavsnittet som håndterer §232-sakene 16 ansatte, hvorav 4 er i permisjon, henholdsvis 2 i fødselspermisjon, én er lånt ut til allmenn Sør og én i konstitusjon. Avsnittet har en ansatt i en 50 % portefølje, i det vedkommende ansvaret for OÅO. Avsnittet disponerer også en andel av metodejuristens arbeidskapasitet, pt estimert til ca. 40%.

Ved etterforskning er det ca. 40 totalt på seksjon for etterforskning av organisert og annen alvorlig kriminalitet. §232 sakene blir prioritert sammen med de andre sakene seksjonen har til sin portefølje.

Fra inspeksjonsrapporten fra systeminspeksjonen av Øst politidistrikt 26.02.2021 fremkommer at det i 2020 var 10,4 jurister (uten ledere) ved påtaleavsnittet, hvilket synes å være omtrent det samme som for 2021, hensyntatt medarbeidere som er/har vært i permisjon.

Enheten har siden forrige inspeksjon ansatt en egen metodejurist, som bistår i saker, gir opplæring, skal utarbeide instruksverk og arbeidsmetode. Vi ser det som positivt at distriktets kompetanse på dette området deles og utnyttes på best mulig måte, også i saker som det tradisjonelt ikke har vært benyttet skjulte metoder under etterforskningen. Distriktet har videre innført et system for prioritering av skjulte metoder, som synes å være i tråd med tilsvarende system i Oslo politidistrikt. Dette innebærer at påtaleansvarlig jurist melder inn behov i en konkret sak via politifaglig etterforskningsleder, PEL. Deretter melder PEL dette i linjen til politifaglig ledelse ved FEE, som i ukentlige prioriteringsmøter tar beslutningen om hvilke saker som skal prioriteres og for hvilke typer metodebruk. En fare ved et slikt system er at viktig informasjon går tapt på veien fra påtaleansvarlig jurist til gruppen som fatter beslutningene i prioriteringsmøtet, og at påtaleansvarlig jurists rolle som leder av etterforskningen svekkes.

5.3 I hvilken grad det er fastsatt overordnede mål/måltall/parametre for bekjempelse av organisert kriminalitet

Vi har fått skriftlig og muntlig redegjørelse fra Øst politidistrikt om arbeidet med kriminelle nettverk. Øst politidistrikt har opplyst at distriktet har iverksatt Nasjonal operasjon mot kriminelle nettverk (KN), med KRIPOS som nasjonal etterretningsleder. Fra politiets svarbrev hitsettes;

Etterretningsproduksjonen i KN skal bidra til bedre beslutningsgrunnlag om de lokale og de nasjonale kriminalitetstruslene som disse kriminelle nettverkene representerer. Med bakgrunn i etterretningsprodukter, herunder aktøroversikt, skal politiet iverksette proaktive og reaktive tiltak.

Politiet skal ha en helhetlig innsats, noe som innebærer tverretatlig samhandling og fokus på årsakene bak organisert kriminalitet og utbredelse av kriminelle nettverk. Innsatsen skal skje gjennom bruk av alle politiets virkemidler, og bidra til styrket samhandling og god, helhetlig organisasjonsutvikling.

Videre har Øst politidistrikt redegjort for distriktets hovedsatsning mot kriminelle nettverk i 2022, som ligger til den såkalte "OP Jason". Operasjonen har sitt utspring i etterretningsinformasjon med bakgrunn i etterforskning ved Europol. Informasjonen består i data fra den kanadiske teletilbyderen Sky-ECC, beslaglagt på en server i Frankrike av fransk politi. Beslaget omfatter meldinger og mediefiler i form av bilder, lyd og video. KRIPOS har mottatt data på brukere av Sky-ECC med tilknytning til Norge, og har deretter oversendt slikt materiale til politidistrikter i Norge. Øst politidistrikt har med bakgrunn i gjennomgang av oversendt datamateriale fra KRIPOS opprettet saker mot sentrale objekter i flere kriminelle nettverk med tilknytning til politidistriktet. Øst politidistrikt samarbeider i denne prosessen både med KRIPOS, andre politidistrikter og med utenlandsk politi. Det ble gitt muntlig redegjørelse for det nærmere arbeidet med disse sakene og status for den enkelte sak.

Når det gjelder narkotikabekjempelse som sådan i Øst politidistrikt, ut over arbeidet med kriminelle nettverk, uttales videre i svarbrevet;

Det primære formålet med narkotikabekjempelsen i distriktet er å forebygge nyrekruttering av barn og ungdommer, samt et politidistrikt uten store, åpenlyse bruker- og omsetningssteder av narkotika.

Vi har fått opplyst at når det gjelder ungdom og arbeidet med å hindre nyrekruttering ligger dette arbeidet først og fremst til GDE-ene, og da først og fremst i det forebyggende sporet. Også FEE fanger imidlertid opp saker fra ungdomsmiljøene, men da gjerne saker av større omfang. Det ble herunder opplyst at distriktet blant annet har avdekket et ungdomsmiljø i Halden, med en del mindre innførsler samt annen kriminalitet, og et miljø med tilknytning til Mortensrud i Oslo, som blant annet omsetter narkotika via Snapchat, se også nedenfor under punkt 5.5.

Etter vår oppfatning er det ønskelig at det utarbeides en plan for bekjempelse av bakmenn/de som organiserer innførsel og omsetning, som virkemiddel for å hindre nyrekruttering.

5.4 Hvorvidt § 232-sakene er egeninitierte/kunnskapsbaserte eller hendelsesstyrte, eksempelvis etter anmeldelse fra tollvesenet.

I møtet under inspeksjonen ble redegjort for OP Jason som egeninitiert sak, jf. ovenfor.

Ut over denne operasjonen er inntrykket at sakene ved FEE i all hovedsak er hendelsesstyrte og oftest basert på anmeldelser fra tollvesenet.

5.5 Utviklingstrekk i kriminalitetsutviklingen på området, "hvordan" og "hvem" som omsetter, herunder internettbasert narkotikakriminalitet, rekruttering av nye (unge) selgere/omsettere og gjeng/grupperinger.

A) Fra Øst politidistrikts åpne lokale trusselvurdering hitsettes;

Innen kriminalitetsområde for grove narkotikasaker ser vi som ellers en stadig mer kompleks struktur og der de tradisjonelle gjengene eller nettverk i økende grad tangerer hverandre eller går inn i hverandre. Dette finner vi igjen i trusselvurderinger ellers. Vi ser at enkelte nettverk i stor grad er grenseoverskridende og har bred kontaktflate mot særlig Sverige.

Innen internettbasert omsetning ser vi at omsettere på lavere nivå benytter seg av flere sosiale medier, eksempelvis Snapchat. Dette inkluderer unge selgere og gir en enkel rekrutteringsbase for tyngre kriminelle. Enkelte grupperinger har selgere og omsettere i ungdomsskolealder.

Denne omsetningen utfordrer politiets muligheter og kapasitet til å avdekke og forfølge denne type kriminalitet. Vi er avhengig av metodeutvikling og endring av straffeprosessuelle hjemler særlig innen HDA og infiltrasjon på nett for å ha tilstrekkelig med relevante verktøy for å avdekke og forfølge denne kriminaliteten på lang sikt.

Vi er opptatt av at politidistriktet følger opp arbeidet mot rekruttering og bruk av unge/mindreårige personer som omsettere av narkotika. Når kriminaliteten flyttes over på digitale plattformer, må også politiets tjenestepersonell være tilstede og ha kunnskap om nettbasert omsetning og kommunikasjon og kunne etterforske saker på nett. Vi ble muntlig orientert om ansettelse av en spesialetterforsker med bakgrunn fra KRIPOS, NC3, som skal fokusere på blant annet internettbasert etterforskning. Vi ser fram til å følge dette arbeidet videre.

B) Samhandling mellom Øst pd og Oslo pd i grense-/tollsaker

Når det gjelder samhandlingen mellom Øst politidistrikt og Oslo politidistrikt i grensesakene, er opplyst at samarbeidet er godt, både operativt og i etterforskningsfasen. Øst politidistrikt har videre godt samarbeid med KRIPOS og fremhever KRIPOS som koordinerende ledd i større planlagte aksjoner som treffer flere politidistrikter og som også gjelder kontakt med utenlandsk politi.

Politidistriktet har opplyst at FEE har begrenset kapasitet til å forfølge et stort antall kurersaker, men prioriterer saker der det foreligger konkret informasjon om avsender og/eller mottaker. Det er først og fremst i slike saker det samarbeides med KRIPOS og blant annet Oslo politidistrikt.

5.6 Inndragning

Det hitsettes fra den skriftlige redegjørelsen;

Avsnitt for annen alvorlig og organisert kriminalitet har fulgt pengene i store saker og jobbet jevnt med å sikre verdier i etterforskningen for inndragning. Mange ansatte har gjennomført PHS-utdanningen Inndragning og pengespor. Inndragningsspesialist startet i stilling i mars 22, og har ansvar for kompetanseoverføring, kvalitetssikring og metodeutvikling i distriktet. Inndragningsspesialisten jobber med å bevisstgjøre alle som jobber med straffesak om å tenke inndragning i alle saker, samt å bidra til at vi har gode systemer og rutiner som legger til rette for godt inndragningsarbeid.

Alminnelig etterforskning og etterforskning opp mot inndragning skal skje samtidig, uavhengig av type sak - altså at inndragning "følger" sak. Sommert har vi målrettet fokus på at inndragning skal prioriteres etterforsket i saker der det er hensiktsmessig, og i flere saker enn det gjøres i dag. Dette fordrer at de som jobber i straffesak vet hva de skal se etter, hvordan de skal etterforske, at det er et godt samarbeid mellom fagdisipliner og en fornuftig organisering av etterforskningen. I dette arbeidet er inndragningsspesialistens rolle sentral, men vi er fortsatt i startfasen. ...

Øst pd jobber aktivt med å bygge kompetanse for beslag og inndragning av kryptovaluta da vi ser at dette er en aktuell problemstilling i stadig flere saker.

Vi ser frem til å følge effekten av at tjenestepersoner i distriktet har fått gjennomført utdanning på feltet og at det er ansatt en inndragningsspesialist. Dette gjelder også fokuset på inndragning av kryptovaluta.

Når det gjelder våre funn knyttet til inndragning ved saksgjennomgangen av narkotikasaker, vises til punkt 6 nedenfor.

6. Oppsummering av funn fra saksgjennomgangen

Vi har gjennomgått til sammen 76 saker, hhv. 23 saker fra FEE og 53 saker fra GDE.

Når det gjelder spørsmålet om sakene skal regnes som hendelsesstyrte eller egeninitierte, er dette ikke alltid lett å konstatere ut fra sakens dokumenter. Det har derfor blitt en noe skjønnsmessig vurdering fra vår side om vi har regnet den enkelte sak i den ene eller andre kategorien. Det store flertallet av sakene har vi lagt til grunn at var hendelsesstyrte (omkring 50 av de gjennomgåtte sakene).

Flertallet av de gjennomgåtte sakene er såkalte kurérsaker. Det er tale om saker der kuréren(e) tilfeldigvis stoppes på grensen til Norge med narkotika, enten på Gardermoen eller på riksgrensen. Narkotikaen har enten blitt transportert innvortes, i bagasje eller i bil/lastebil/trailer. Vi ser også at etterforskningen begrenses til kurérleddet i de fleste av sakene, til tross for opplysninger om mottaker-/leverandør-/distributørledd, eller modusbeskrivelser i flere saker.

Når det gjelder kurérsakene har vi merket oss følgende;

- Én av kurérsakene er etterforsket videre med tanke på mottakerapparat i Norge. Man har da funnet et depot og siktet tre norske personer for oppbevaring og medvirkning til innførsel, hvorav den ene, en mann, er tilknyttet gjeng/organisert kriminalitet. Den aktuelle saken er etterforsket ved GDE men med påtaleansvarlig etterforskningsleder, PÅL, fra spesialseksjon påtale, og med politifaglig etterforskningsleder med bakgrunn fra grensekrim i Halden. Saken fremstår som meget godt ivaretatt.
- I en sak var kuréren en gutt på 17 år. Saken er behandlet forbilledlig, med oppnevning av verge og varsel til barnevern slik at både verge og representant fra barnevernet kom raskt til og var tilstede i avhør. Gutten ble løslatt dagen etter og saken er overført til svensk politi. Det er funnet fingeravtrykk på beslaget som ikke stemmer fra kuréren. Norsk politi har valgt å ikke gå videre med dette, men har opplyst om funnet ved oversendelsen til svensk politi, slik at de evt. kan ta tak i dette.
- En sak med innførsel ved trailer er henlagt på grunn av bevisets stilling med kode 058 til tross for at politiet ser denne saken i sammenheng med andre saker med tilsvarende modus og med mulig blinde kurerer.
- Vi har gjennom saksgjennomgangen sett på 4 av sakene som faller inn under OP Lønnesirup. Dette er saker med canadiske kurérer som frakter cannabis til Norge med fly fra samme by i Canada, og med liknende opplysninger om bakmann og opplegget for transporten, herunder på hvilke digitale plattformer det er kommunisert med bakmannsapparatet. Det er tale om en rekke ulike saker med samme modus. I to av sakene er det åpenbart brukt sårbar kurer (psykiatri). I andre saker opplyser kurerer om dårlig økonomi som begrunnelse. OP Lønnesirup er sett på i sammenheng av politiet på GDE-nivå med felles prosjekt i Indicia. Man har imidlertid, til tross for at det er tale om 8 saker med likt modus, ikke gått videre mtp. mottakerleddet i Norge. Så vidt vi kan se er det heller ikke konferert med statsadvokat om håndteringen av dette sakskomplekset, og det er ikke varslet i enkeltsakene at det er tale om et kompleks med saker med likt modus. Sakene er håndtert hver for seg kun mot kurerleddet ved irettføring av den enkelte kurér.

Vi har merket oss at det er stor variasjon i hvilken grad det opprettes etterforskningsplaner i sakene, herunder prosjekter i Indicia. Vi har funnet etterforskningsplaner, eventuelt prosjekt i Indicia, i 37 av sakene. Etterforskningsplanene fremstår i varierende grad som levende dokumenter.

Det er også variasjon i fremdriften i sakene, både på etterforsknings- og påtalesiden, men vi ser at denne i det vesentlige er tilfredsstillende.

Det er kun i et fåtall (4) saker vi har sett at det er brukt skjult etterforskning i form av kommunikasjonskontroll, spaning og skjult kameraovervåkning. To av disse sakene har opprinnelse i materiale fra Sky-ECC og fra Enchrochat. Her er det gjort mye godt arbeid og avdekket innførsler, mottak, distribusjon av ulike typer og store mengder narkotika.

Etterforskningen av § 232-saker i Øst politidistrikt fremstår som godt organisert, det er god fremdrift, det tas gode vurderinger og avhør. Vi har ikke funnet kvalitetsforskjeller mellom saker som er etterforsket ved GDE og FEE. Etterforskning av grensesaker ved Halden og Gardermoen politistasjonsdistrikter er generelt av høy kvalitet.

Når det gjelder inndragning, ser vi at dette i hovedsak er gjort i form av inndragning av beslaglagt narkotika og penger funnet på vedkommende. Vi har også sett eksempler på inndragning av trekkvogn.

Bekjempelse av organisert kriminalitet er et klart prioritert område både fra riksadvokaten og fra politisk hold. Egeninitiert etterforskning som gjelder organisert kriminalitet krever store ressurser over lengre tid. Det vil ofte innebære at politiet over tid må sette av ressurser til analyse, etterretning, skjult etterforskning med ressurskrevende metodebruk, tilslag, åpen etterforskning og irettføring i flere instanser. Dette er krevende for politidistriktene. Det er åpenbart langt mindre ressurskrevende, om enn fortsatt krevende, å etterforske organiseringen i saker som oppstår ved hendelser som innførsler, store beslag, funn av plantasjer og liknende. Dersom politiet generelt heller ikke ved disse inngangene til organisert kriminalitet velger å etterforske mer enn primærleddet, vil det kunne hevdes at bekjempelse av organisert kriminalitet ikke blir prioritert i tilstrekkelig grad. Samtidig er distriktet i gang med oppfølging av OP Jason, som nødvendigvis er svært ressurskrevende saker.

Som påpekt foran under pkt. 4.2 er det fortsatt svært få saker som gjelder grov narkotikakriminalitet og som ikke er å anse som betydelig mengde som overtas av avsnitt for annen alvorlig eller organisert kriminalitet. Dette betyr at det fortsatt er "*liten risiko for en bakmann å bestille narkotika fra utlandet så lenge bestillingen ikke er altfor stor*" (vår rapport av 26. februar 2021).

7. Avsluttende bemerkninger

I tråd med fagledelsesrundskrivet er det hensiktsmessig om politidistriktet kommer med eventuelle bemerkninger til de funn som vi har beskrevet i rapporten, herunder eventuell plan for å følge opp disse nærmere. Det bes om en slik tilbakemelding innen utgangen av februar 2023.

Nina Prebe
førstestatsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Gjenpart

Riksadvokaten

Postboks 2102 0125 OSLO
Vika

Mottakere

Øst politidistrikt

Postboks 3390

1401 SKI